

Pod redakcją
ZOFII WYSZKOWSKIEJ
MAŁGORZATY GOTOWSKIEJ

POZIOM I JAKOŚĆ ŻYCIA W DOBIE KRYZYSU

Wydawnictwa Uczelniane
Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego
w Bydgoszczy

Pod redakcją

ZOFII WYSZKOWSKIEJ

MAŁGORZATY GOTOWSKIEJ

POZIOM I JAKOŚĆ ŻYCIA W DOBIE KRYZYSU

Wydawnictwa Uczelniane
Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego
w Bydgoszczy

OPINIODAWCA
dr hab. Mirosława Janoś-Kresło, prof. SGH

REDAKTOR DZIAŁOWY
dr Lidia Nowakowska

Opracowanie redakcyjne i techniczne
mgr Michał Górecki, mgr inż. Daniel Morzyński

Projekt okładki
mgr inż. Daniel Morzyński

© Copyright
Wydawnictwa Uczelniane Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego
Bydgoszcz 2013

Utwór w całości ani we fragmentach nie może być powielany
ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych,
kopiujących, nagrywających i innych bez pisemnej zgody
posiadacza praw autorskich.

Projekt finansowany z NCN w ramach Grantu badawczego 1708/B/H03/2011/40

ISBN 978-83-64235-04-7

Wydawnictwa Uczelniane Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego
Redaktor Naczelny
prof. dr hab. inż. Józef Flizikowski
ul. Ks. A. Kordeckiego 20, 85-225 Bydgoszcz, tel. 52 3749482, 52 3749426
e-mail: wydawucz@utp.edu.pl <http://www.wu.utp.edu.pl>

Wyd. I. Nakład 140 egz. Ark. aut. 29,0. Ark. druk. 28,7.
Oddano do druku i druk ukończono w grudniu 2013 r.
Zakład Małej Poligrafii UTP Bydgoszcz, ul. Ks. A. Kordeckiego 20

Spis treści

Rozdział 1.

Poziom i jakość życia – współczesne problemy definiowania i pomiaru

Małgorzata Gotowska <i>Problemy definiowania poziomu i jakości życia</i>	11
Teresa Słaby <i>Poziom i jakość życia – aktualne problemy metodologii badań</i>	25
Barbara Kryk <i>Jakość życia – odczuwać czy mierzyć?</i>	37
Ludostaw Drelichowski, Eugenia Fronczak <i>Determinanty poziomu i jakości życia wyrażane w parametrach ilościowych informacji planistyczno-statystycznych</i>	51
Marta Kuc <i>Poziom życia a wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej</i>	63
Dorota Mierzyńska <i>Zastosowanie modelowania miękkiego do pomiaru dobrobytu społeczno-ekonomicznego</i>	77

Rozdział 2.

Zróźnicowanie poziomu i jakości życia w okresie kryzysu

Zofia Wyszowska, Małgorzata Gotowska <i>Zróźnicowanie jakości życia mieszkańców Polski w dobie kryzysu</i>	93
Grażyna Adamczyk-Łojewska <i>Koniunkturalne i strukturalne uwarunkowania zróźnicowania poziomu i jakości życia w Polsce</i>	103
Maria Kola-Bezka <i>Zmiany w poziomie życia w krajach EŚW i UE 15 w przekroju regionalnym</i>	123
Jakub Hadyński <i>Jakość życia a konkurencyjność regionalna</i>	139
Ewa Szafrąńska, Monika Mularska-Kucharek <i>Wybrane aspekty jakości życia w wielkich osiedlach mieszkaniowych Łodzi</i>	147
Barbara Wieliczko <i>Rola pomocy publicznej dla rolnictwa w zróźnicowaniu regionalnym poziomie dochodów rolniczych w Polsce</i>	161
Paweł Siemiński <i>Zróźnicowanie warunków życia ludności wiejskiej</i>	175

Jolanta Woronko <i>Innowacja odwrotna jako czynnik wzrostu jakości życia</i>	183
Marcin Adam Sobotka, Anna Poźniak <i>Innowacje jako determinanta rozwoju gospodarczego</i>	195
Miłosz Sadecki, Anna Zajdel <i>Dekoniunktura apteczna jako wypadkowa koincydencji czynników prawnych i makroekonomicznych</i>	205

Rozdział 3. Praca a jakość życia w dobie kryzysu

Anna Jakubczak <i>Praca a jakość życia</i>	223
Daria Bokuniewicz <i>Wpływ warunków pracy na jakość pracy w przedsiębiorstwie</i>	231
Iwona Nowakowska, Renata Rasińska <i>Jakość pracy versus jakość życia, czyli jak znaleźć wspólny mianownik</i>	239
Agnieszka Szulc <i>Pozyskiwanie informacji o rynku pracy jako forma inwestowania w kapitał ludzki</i>	249
Izabela Wiciak, Katarzyna Lilla, Beata A. Basińska <i>Miasto nocą: zaburzenia snu a praca zmianowa i stres zawodowy wśród policjantów</i>	261

Rozdział 4. Konsumpcja i zachowania konsumentów a poziom i jakość życia w okresie kryzysu

Krystyna Gutkowska, Anna Murawska <i>Zmiany poziomu i struktury spożycia oraz wydatków konsumpcyjnych w gospodarstwach domowych w okresie kryzysu gospodarczego</i>	273
Krzysztof Andruszkiewicz <i>Zmiany zachowania polskich nabywców w warunkach kryzysu gospodarczego i wzrostu niepewności</i>	285
Ewelina Ewa Rutkowska <i>Tendencje w konsumpcji towarów i usług w gospodarstwach domowych a jakość życia na podstawie analizy budżetów gospodarstw domowych województwa podlaskiego w latach 2000–2011</i>	295
Sławomir Kalinowski <i>Subiektywna ocena poziomu życia gospodarstw domowych o niepewnych dochodach</i>	307

Katarzyna Kachel <i>Przyczyny i skutki bankructwa gospodarstw domowych w świetle przepisów prawa i danych statystycznych.....</i>	319
Joanna Rykowska <i>Sytuacja kobiet na rynku pracy w czasach kryzysu gospodarczego.....</i>	337
Joanna Pawłowska-Tyszko <i>Wpływ opodatkowania dochodów rolniczych na jakość życia rolników.....</i>	349
Grażyna Owczarczyk-Szpakowska <i>Struktura obciążeń podatkowych w Polsce</i>	359
Aleksandra Błachnio, Krzysztof Śmiatacz <i>Badania nad jakością życia polskich seniorów w czasach kryzysu.....</i>	369
Anna Michalska, Tomasz Grądzki <i>Wpływ komunikacji miejskiej na jakość życia mieszkańców Bydgoszczy.....</i>	385
Mateusz Tomanek <i>Jakość kultury fizycznej w dobie kryzysu.....</i>	395

Rozdział 5.

Poziom i jakość życia w aspekcie zrównoważonego rozwoju

Grzegorz Hoppe <i>Odpowiedzialna konsumpcja a zrównoważony rozwój.....</i>	407
Zbigniew Bukowski <i>Zmiany prawa wpływające na jakość i poziom życia w dobie kryzysu w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju</i>	415
Anna Katoła <i>Zrównoważony rozwój na obszarach problemowych</i>	429
Renata Rasińska, Iwona Nowakowska <i>Jakość życia połoźnych i ich opinie o koncepcjach zrównoważonego rozwoju.....</i>	441
Zofia Zgoda <i>Etyczne uwarunkowania strategii społecznie odpowiedzialnego biznesu</i>	451

JAKOŚĆ KULTURY FIZYCZNEJ W DOBIE KRYZYSU

Mateusz Tomanek

Streszczenie: Aktywność fizyczna znacząco wpływa na stan zdrowia. Chcąc mieć zdrowe społeczeństwo, państwo powinno również współfinansować działalność sportową dla jak największej liczby osób. O ile wielkie wydarzenia sportowe przyciągają tłumy kibiców zarówno na stadiony, jak i przed telewizory, o tyle ci sami kibice nie są już motywowani do dbania o własną kondycję fizyczną. Jakie są przyczyny takiego stanu – mniejsze dofinansowanie ogólnopolskich kampanii promujących aktywność fizyczną, a może jakość organizacji tych imprez? Między innymi na te pytania można znaleźć odpowiedzi w pracy.

Słowa kluczowe: zarządzanie, jakość, kultura fizyczna, kryzys

Wprowadzenie

O ile nie stanowi problemu odpowiedź na pytanie, jakie jest największe marzenie każdego sportowca, o tyle problem już pojawia się w momencie realizacji dążenia do zdobycia olimpijskiego krążka. Bariery zewnętrzną jest m.in. pozyskiwanie finansowania do realizacji najważniejszych sukcesów sportowych. Oprócz sfery sportu wyczynowego, mamy również o dużo większy obszar sportu dla wszystkich, czyli sportu powszechnego, w którym poziom zaangażowania w ruch zależy w pewnym momencie od dostępnych środków finansowych, a także wolnego czasu.

Temat konferencji „Poziom i jakość życia w dobie kryzysu” przedstawia nie tylko problem związany z pytaniem „jak się żyje”, „jak żyć”, ale także „czym mierzyć tę jakość”. Wskazówką do prawidłowego rozstrzygnięcia definicji jakości życia może być stwierdzenie R. Kolmana, że składa się na nią jakość życia rodzinnego, zawodowego, somatycznego, siedliskowego, środowiskowego i psychicznego⁵¹⁴. Faktu, że kultura fizyczna wpływa na jakość życia rodzinnego, nie trzeba udowadniać. Wspólne spacerowanie, bierne (jako kibic) i czynne (jako zawodnik) uczestnictwo w rozgrywkach sportowych poprawia nasze samopoczucie, a w konsekwencji nasze zadowolenie. Oczywiście problem stanowi czas, który możemy wygospodarować na aktywność fizyczną, jednak w dużej mierze zależy to również od przyzwyczajenia i organizacji czasu wolnego.

Z szeregu dostępnych publikacji wiemy, że gdy definicja jakości pojawia się w świetle wyrobu, to można ją zmierzyć za pomocą tego, czy odpowiada określonym wymiarom. Garvin wyróżnił osiem wymiarów jakości, którymi są wynik działania, dodatkowe opcje, niezawodność, zgodność ze specyfikacją, wytrzymałość, możliwości naprawcze, estetyka i postrzeganie jakości⁵¹⁵. W usługach sprawa jakości i jej pomiaru może się nie tyle komplikuje, ale przez ilość definicji pokazuje,

⁵¹⁴ A. Hamrol, W. Mantura, *Zarządzanie jakością, teoria i praktyka*, Warszawa 2002, s. 43.

⁵¹⁵ R. Karaszewski, *Zarządzanie jakością*, Toruń 2005, s. 20-21.

jak trudno ująć w ramy⁵¹⁶. Owszem, korzystając z fryzjera, z łatwością można zmierzyć jakość wykonanej usługi, jednak już ze zmierzeniem jakości życia czy jakości sportu w określonym przedziale czasu (w dobie kryzysu) jest już problem. Chcąc jednak temu zapobiec, autor w ukazywaniu jakości będzie stosował się do reguły, iż poziom jakości produktów nie jest wystarczającym czynnikiem gwarantującym uzyskanie pełnej satysfakcji klienta (...) a ciągłe jej usprawnianie⁵¹⁷.

Sport na medal?

Jak ocenić jakość życia z perspektywy sportu? Można robić przeliczniki stosunków między PKB a ilością osób trenujących (czy innych elementów, jak liczba obiektów sportowych, liczba medali z Igrzysk Olimpijskich, Mistrzostw Świata *etc.*), jednak to nie oddałyby szerszego pola oceny warunków, w jakich rozwijają i rozwija się sport.

Polityka publiczna państwa nie tylko w obszarze sportu zaczyna się od planowania. Dokumentem ustalającym założenia dotyczące aktywności fizycznej była opublikowana w 2007 roku „Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku”. Jesteśmy na półmetku obowiązywania strategii. Ciekawe ze względu na efektywność wdrożenia dokumentu będzie porównanie jej do stanu obecnego, a w konsekwencji sprawdzenie jakości w znaczeniu – pożądanego rezultatu a efekt ostateczny. Powyższy dokument będzie służył jako filar do oceny jakości kultury fizycznej, a materiałem, który odpowie na założenia Strategii..., będzie raport Głównego Urzędu Statystycznego „Kultura Fizyczna w Polsce w latach 2008-2010”. Przedstawiona poniżej analiza tych dokumentów nie będzie świadczyć dobrze o poziomie kulturze fizycznej. Ten stan zaobserwowało Ministerstwo Sportu i Turystyki, które w styczniu 2013 roku podjęło próby reformy polskiego sportu. Powody interwencji ministerstwa stanowią jednocześnie odpowiedź, w jakich obszarach kultury fizycznej jakość była niezadowalająca. Reforma stanowi pewnego rodzaju podsumowanie rozważanej tematyki jakości. Jej założenia przedstawiono w dalszej części pracy.

Pierwszym wcześniej wspomnianym dokumentem jest opracowana przez Ministerstwo Sportu i Turystyki „Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku”⁵¹⁸, która powstała na bazie „Strategii rozwoju sportu w Polsce do 2012 roku”. Powyższe opracowanie zakłada, że celem strategicznym będzie „aktywne i sprawne społeczeństwo”, a wizja stanowi, że „sport będzie zajmował coraz mocniejszą pozycję w szeroko pojmowanym systemie wartości indywidualnych i społecznych, służąc wszechstronnemu rozwojowi człowieka, w tym zachowaniu zdrowia i sprawności oraz wartościowemu zagospodarowaniu czasu wolnego”. W dokumencie tym przewiduje się wszelkie aspekty związane z aktywnością ruchową – od popularyzacji sportu dla wszystkich, wzrostu poziomu wyników sportowych po rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. W strategii zostały zapisane wskaź-

⁵¹⁶ Instrumentem jakości usług jest np. metoda *servqual*, polegająca na pomiarze różnic pomiędzy poziomem zaspokojenia oczekiwań a postrzeganiem przez klienta.

⁵¹⁷ R. Karaszewski, *Nowoczesne koncepcje zarządzania jakością*, Toruń 2009, s. 280.

⁵¹⁸ Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Strategia Rozwoju Sportu do 2015r.*, Warszawa 2007 https://d1dmfej9n5lghm.cloudfront.net/msport/files/Downloads/20130103151557/815Fi nalna_strategia_-12_01.doc_2.pdf?1357226158 (dostęp 2.02.2013).

niki służące ocenie rozwoju sportu, które powinny zostać zrealizowane do 2015 roku. Przykładowo w ramach celu „Popularyzacja sportu dla wszystkich” we wskaźniku „Odsetek społeczeństwa deklarujący systematyczną aktywność fizyczną” zakładano, iż wartość wskaźnika w roku bazowym 2005 wynosi 7% społeczeństwa, w 2010 roku zakładano wzrost do 7,5%, a na 2015 r. przyjęto wskaźnik na poziomie 13%⁵¹⁹.

Drugim opracowaniem, który ma stanowić bazę do oceny jakości kultury fizycznej, jest raport Głównego Urzędu Statystycznego pt. „Kultura Fizyczna w Polsce w latach 2008-2010”⁵²⁰, który został opublikowany na stronach GUS w lutym 2012 roku. Publikacja jest kontynuacją opracowań „Kluby sportowe”, cyklicznie wydawanych w latach 2001, 2004 i 2007 przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z Departamentem Badań Społecznych i Warunków Życia GUS. Dzięki temu dokumentowi można zapoznać się z aktualnymi (do 2010 roku) wynikami badań klubów sportowych, polskich związków sportowych, organizacji kultury fizycznej oraz obiektów sportowych. Na potrzeby pracy raport GUS stanowić będzie odpowiedź na pytanie, czy dane wskaźniki przyjęte w „Strategii rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku” zostały zrealizowane (do 2010 roku).

Analizując obydwie dokumenty nie zakłada się, że jeżeli raport GUS wykaże dane wyższe od zakładanych w Strategii (np. liczba trenerów posiadających klasę mistrzowską), to że automatycznie jakość jest wyższa. Porównanie tych dokumentów ma pokazać skutki wprowadzanych zmian w sporcie.

Problem jakości w sporcie

Sprawdzenie poziomu kultury fizycznej, a szczególnie jej jakości jest bardzo trudne. Działalność organizacyjna w obszarze sportu to nieustanny proces. Jak podaje K. Szczepańska⁵²¹ relacje skojarzeniowe pojęcia procesu wyglądają następująco:

Procedura \leftrightarrow Proces \leftrightarrow Wyrób

Procedura jako ustalony w przedsiębiorstwie (klubie sportowym) sposób postępowania czy realizowania działania lub procesu (czyli podział grup ćwiczących, harmonogram zajęć, plan obozów treningowych) jest narzędziem z jednej strony wykorzystywanym w danym procesie, z drugiej zaś dany przebieg procesu jest skutkiem sformułowanej procedury. Sama stabilizacja procesu (np. ustandaryzowanie programów treningów) nie do końca zapewnia uzyskanie wysokiej jakości procesu wytwarzania dóbr materialnych, intelektualnych i usług (szkolenie sportowe), co jest efektem zmienności działania narażeń na produkt w czasie (optymalny cykl treningowy). Efektywnym rozwiązaniem problemu jest bieżące sterowanie procesem (patrząc z perspektywy startów), najkorzystniej automatyczne,

⁵¹⁹ *Strategię... do 2012r.* przyjęto już w 2003 roku, a później rozbudowano cele i wydłużono czas realizacji do 2015r.

⁵²⁰ M. Cierpiął-Wolan, P. Łysoń, *Kultura Fizyczna w Polsce w latach 2008-2010*, Warszawa – Rzeszów 2011 http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/kts_kultura_fizyczna_w_polsce_2008-2010.pdf (dotęp2.02.2013).

⁵²¹ K. Szczepańska, *Zarządzanie jakością w dążeniu do doskonałości*, Warszawa 2011, s. 111.

z wykorzystaniem najnowszych metod naukowych i technicznych (z udziałem badań wydolnościowych, bariery tlenowej, czasu potrzebnego na powrót świeżości organizmu). Zmiana podejścia w ocenie jakości z produktowego na procesowy powoduje konieczność oceny nie tylko produktu (usługa szkoleniowa), lecz również procesu (jak się szkoli)⁵²².

Z analizą jakości w kulturze fizycznej wiąże się wcześniej wspomniany problem ze zinterpretowaniem produktu, który przynosi kultura fizyczna. O ile według Ustawy o sporcie z dnia 25 VI 2010r.⁵²³ na kulturę fizyczną składają się: sport, wychowanie fizyczne, rehabilitacja ruchowa, o tyle można stwierdzić, że produktami tych elementów w większości są usługi (szkolenie, możliwość przeżywania sportowej rywalizacji, podnoszenie swojej sprawności fizycznej). Mając właśnie ten usługowy zakres aktywności fizycznej, można byłoby się pokusić o metodę pomiaru jakości usług – *servqual*, która to opera się na założeniu pięciu luk⁵²⁴:

- luka pierwsza reprezentuje sprzeczność między tym, czego chce klient, a tym, co zarząd firmy myśli na temat klienta (np. przy wydarzeniu sportowym klient oczekuje emocji i wygranej swojego klubu (np. gości), zarząd/organizator chce jak największej frekwencji i również wygranej swojego klubu (gospodarzy),
- luka druga – reprezentuje sprzeczność między postrzeganiem przez zarząd oczekiwań klientów a specyfikacją dotyczącą tworzenia jakości usług (np. proces szkolenia sportowego),
- luka trzecia – reprezentuje sprzeczność między dostarczoną usługą a specyfikacją dotyczącą tworzenia jakości usług (np. szkolenie sportowe i rywalizacja sportowa),
- luka czwarta – reprezentuje sprzeczność między usługą obiecaną a dostarczoną (np. wynik meczu sportowego, miejsce w lidze po sezonie zasadniczym),
- luka piąta – różnica pomiędzy tym, czego klienci oczekują, a tym, co otrzymują (np. duża dysproporcja umiejętności zawodników, a więc mecz staje się monotony).

Wiele jest spojrzeń na jakość w usługach. Według L.L. Berryego, A. Parasurama i V. Zeithama atrybutami jakości usług są atrybuty materialne, niezawodność, wrażliwość, kompetencja, uprzejmość, wiarygodność, bezpieczeństwo, dostępność, komunikatywność i zrozumienie⁵²⁵. Elementy te równie dobrze pasowałyby w kulturze fizycznej, patrząc choćby przez pryzmat umiejętności trenera (kompetencja, wrażliwość, uprzejmość, dostępność...).

Jakość kultury fizycznej w zestawieniach

O ile szukanie luk między tym, czego oczekuje klient (kibic, czy zawodnik) od klubu sportowego jest interesujące, a wyniki mogą okazać się ciekawe, o tyle w pracy wykorzystano wcześniej zaprezentowaną „Strategię rozwoju sportu do roku 2015”, która to powstała w rządowych gremiach i to według tej strategii powinna rozprzestrzeniać się polityka publiczna w zakresie aktywności fizycznej.

⁵²² H. Kubera, *Zachowanie jakości produktu*, Poznań 2002, s. 15.

⁵²³ *Ustawa o sporcie* z dn. 25 VI 2010 (Dz.U. z 2010r. Nr 127, poz. 857 z zm., art. 2).

⁵²⁴ J. Łuczak, A. Matuszak-Flejszman, *Metody i techniki zarządzania przez jakość, kompendium wiedzy*, Poznań 2007, s. 344-345.

⁵²⁵ M. Urbaniak, *Zarządzanie jakością, teoria i praktyka*, Warszawa 2004, s. 27-28.

Tabela 1 przedstawia najważniejszy priorytet w zakresie kultury fizycznej – równo dla Unii Europejskiej, jak i dla państwa polskiego. Sport dla wszystkich (program pn. „Popularyzacja sportu dla wszystkich”) ma nakłaniać i dążyć do rozwoju i wprowadzenia mody na aktywność fizyczną. Analizując wyniki badań Głównego Urzędu Statystycznego, a także zjawisko coraz częstszego oferowania pracownikom karntenów do klubów fitness oraz ogólną modę na sprawność fizyczną, można uznać, że ten czynnik, jakim jest odsetek społeczeństwa deklarujący systematyczną aktywność fizyczną, ciągle się zwiększa. W efekcie zostanie zrealizowany zamierzony cel – 13% społeczeństwa, które systematycznie się porusza. Podobnie jest w przypadku drugiego wskaźnika, czyli udziału młodzieży w systemie szkolnego współzawodnictwa sportowego. Dzięki staraniom szkolnych związków sportowych, tworzeniu w ramach rządowych i samorządowych programów infrastruktury sportowej oraz popularności idoli sportowych odnotowywany jest (mimo niżej) ciągły wzrost udziału w zawodach młodzieżowych.

Tabela 1. Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 r. Popularyzacja sportu dla wszystkich (priorytet 1)

Cel i priorytet	Wskaźniki	Wartość wskaźnika 2005 r.	2010 r.	2015 r.
Popularyzacja sportu dla wszystkich	Odsetek społeczeństwa deklarujący systematyczną aktywność fizyczną	7%	7,5%	13%
Popularyzacja sportu dla wszystkich	Udział młodzieży w SSWS	1815000	1815000	1900000
Popularyzacja sportu dla wszystkich	Liczba imprez o charakterze sportowo-rekreacyjnym dla osób niepełnosprawnych	baza z 2006 r. w obliczeniu	wzrost o 10%	wzrost o 15%

Źródło: Ministerstwo Sportu i Turystyki, „Strategia Rozwoju Sportu do 2015r.” Warszawa 2007, s. 36
http://d1dmfej9n5lgmh.cloudfront.net/msport/files/Downloads/20130103151557/815Fi nalna_strategia_12_01.doc_2.pdf?1357226158 (dostęp 2.02.2013).

Tabela 2 przedstawiająca wzrost poziomu wyników sportowych już nie prezentuje tak dobrych danych. Powodem jest fakt, że sport na najwyższym szczeblu potrzebuje dużo większej puli pieniędzy na rozwój niż sport amatorski (dla wszystkich). Pierwszy z niżej podanych czynników – liczba medali zdobytych na zawodach rangi mistrzostw Europy i świata wygląda zarówno w 2007 roku, jak i 2010 roku bardzo dobrze pod względem medali zdobytych wspólnie przez juniorów i seniorów. Podczas 2007 roku na mistrzostwach Europy i Świata seniorzy zdobyli łącznie 356 medali, a więc o 265 medali mniej niż docelowa wartość wskaźnika za 2005 rok, a biorąc pod uwagę dorobek juniorów mamy o 202 medale „nadwyżki”. Podobnie jest w 2010 roku, chociaż tutaj odnotowano mniejszą liczbę medali przywiezionych z mistrzostw Europy. Dużo gorzej przedstawia się wskaźnik dotyczący pozycji Polski w punktacji letnich Igrzysk Olimpijskich. Warty odnotowania jest fakt, iż w strategii została tylko zapisana pozycja, którą reprezentacja

Polski powinna zdobyć w ramach dorobku medalowego podczas igrzysk olimpijskich, a nie ilość czy kruszec, z jakiego został wykonany medal. Podczas Igrzysk Olimpijskich w Atenach w 2004 roku reprezentacja Polski z dorobkiem 3 złotych, 2 srebrnych i 5 brązowych zdobyła 23. lokatę, czyli o 3 pozycje niżej niż zakładano w strategii. Zawodnicy z godłem na piersiach podczas Igrzysk Olimpijskich w Pekinie w 2008 roku podwyższyli z dorobkiem 3 złotych, 6 srebrnych i jednego brązowego medalu swoją pozycję do 21 miejsc, jednak w założeniach Strategii i tak to była pozycja niezadowolająca. Przełomem, w negatywnym tego słowa znaczeniu, stały się Igrzyska Olimpijskie w Londynie, gdzie z dorobkiem po dwa złote i srebrne medale, a także 6 brązowych Polacy zdobyli w punktacji medalowej 30. pozycję (z oczekiwanej 15.). W związku z tym Ministerstwo Sportu i Turystyki zaczęło poważnie się zastanawiać nad problemem polskiego sportu, a co ważniejsze, coraz częściej pojawiało się słowo jakość w odniesieniu zarówno do szkolenia sportowego, ale również samego zarządzania instytucjami wspierającymi kulturę fizyczną.

Tabela 2. Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 r. Wzrost poziomu wyników sportowych (priorytet 2)

Cel i priorytet	Wskaźniki	Wartość wskaźnika 2005 r.	2010 r.	2015 r.
Wzrost poziomu wyników sportowych	Liczba medali zdobytych na zawodach rangi mistrzostw Europy i świata	621 <i>129S+139J</i> <i>MŚ`07</i> <i>227S+328J</i> <i>ME`07</i>	650 <i>143S+135J</i> <i>MŚ</i> <i>208S+239J</i> <i>ME</i>	670
Wzrost poziomu wyników sportowych	Pozycja Polski w punktacji letnich Igrzysk Olimpijskich	20 (2004 r.)	18 (2008 r.)	15 (2012 r.)

Źródło: Ministerstwo Sportu i Turystyki, „Strategia Rozwoju Sportu do 2015r.”, Warszawa 2007, s. 36

https://d1dmfej9n5lghm.cloudfront.net/msport/files/Downloads/20130103151557/815_Finalna_strategia_12_01.doc_2.pdf?1357226158 (dostęp 2.02.2013).

Dane oznaczone kursywą: M. Cierpiat-Wolan, P. Łysoń, Kultura fizyczna w Polsce w latach 2008-2010, Warszawa – Rzeszów 2011

http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/kts_kultura_fizyczna_w_polsce_2008-2010.pdf (dostęp 2.02.2013).

W „Strategii rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku” omówiono także zagadnienie dotyczące rozwoju bazy sportowej (tab. 3). W analizie uwzględniono dwa obiekty – sale sportowe i pływalnie. W ramach planów samorządowych, dotyczących wybudowania minimum jednej hali sportowej w gminie i jednej pływalni w powiecie, poniższe informacje wyglądają satysfakcjonująco. Oczywiście można mieć zastrzeżenia, że większość pływalni nie spełnia przepisów Polskiego Związku Pływakckiego (czyli np. szerokość toru powinna wynosić 2,5 m, a najczęściej występuje 2 m, nie mówiąc już o małej liczbie pływalni olimpijskich (długość niecki 50 m). Oprócz spełnienia przepisów homologacyjnych brana jest pod uwagę również zasadność ponoszenia dodatkowych kosztów zarówno na etapie budowania, jak i utrzymania obiektu. Główny Urząd Statystyczny w swoim raporcie wskazuje, że

w 1998 roku w Polsce istniało 500 krytych pływalni. Porównując to z założonymi celami i danymi z 2010 roku można stwierdzić, że rozwój tej infrastruktury jest zbyt wolny. W 2010 roku działały 654 pływalnie, w tym 221 przyszkolnych i 433 pozaszkolnych obiektów. Liczba sal gimnastycznych wygląda dużo lepiej, chociaż na zakładane 12500 sal gimnastycznych w 2010 roku, tylko 2516 sal (814 pozaszkolnych i 1702 przyszkolnych) to hale sportowe powyżej 36 × 18 m, pozostałe, czyli 16428 sale, to pomieszczenia, które bardziej służą do nauki dyscyplin zespołowych niż do rywalizacji nawet na poziomie regionalnym.

Tabela 3. Strategia rozwoju sportu w Polsce do 2015 r. Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (priorytet 3)

Cel i priorytet	Wskaźniki	Wartość wskaźnika 2005 r.	2010 r.	2015 r.
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	liczba krytych pływalni	916 <i>500 (1998 r.)</i>	1050 <i>433 pozaszkoln. + 221 przyszk.</i>	1400
	liczba sal gimnastycznych	10080 <i>744 + 10380 (1998 r.)</i>	12500 <i>814+1702+ 1 067+15 361</i>	14200

Źródło: Ministerstwo Sportu i Turystyki, „Strategia Rozwoju Sportu do 2015r.”, Warszawa 2007, s. 37

https://d1dmfej9n5lghm.cloudfront.net/msport/files/Downloads/20130103151557/815F inalna_strategia_12_01.doc_2.pdf?1357226158 (dostęp 2.02.2013)

Dane oznaczone kursywą: Cierpień-Wolan M., Łysoń P., „Kultura Fizyczna w Polsce w latach 2008-2010”, Warszawa-Rzeszów 2011, s. 200, tablica 43

http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/kts_kultura_fizyczna_w_polsce_2008-2010.pdf (dostęp 2.02.2013).

Można zatem stwierdzić, że priorytet dotyczący popularyzacji sportu dla wszystkich osiągnął najlepsze wyniki, a więc jego wdrożenie cechuje się najwyższą jakością. Mimo najniższych kosztów zasięg oddziaływania tego programu jest największy.

Reforma polskiego sportu

Brak satysfakcjonujących wyników na Igrzyskach Olimpijskich w Londynie (2012), Pekinie (2008) i w Atenach (2004) był skutkiem wcześniejszych działań organizacji sportowych w postaci niedostatecznego szkolenia i braku systemowych rozwiązań w sporcie młodzieżowym, jak i braku odpowiedzialności za wynik uniemożliwiający wyciągnięcie odpowiednich konsekwencji. Zbyt mała liczba medali spowodowała, że Ministerstwo Sportu i Turystyki wprowadziło na początku 2013 roku program podziału indywidualnych dyscyplin sportowych na grupy medalowe, czyli złotą, srebrną, brązową, a to rozróżnienie powiązane jest ze zmianami w wysokości finansowania⁵²⁶. Przekładając to na problem związany z poruszaną tematyką, można założyć, że tylko dyscypliny z najwyższej grupy (w sporcie

⁵²⁶ Kancelaria Premiera, *Czas na zmiany w sporcie wyczynowym!*

<https://www.premier.gov.pl/blog/joanna-mucha/czas-na-zmiany-w-sporcie-wyczynowym.html> (6.07.2013).

indywidualnym) były dobrze zarządzane. Grupę złotą stworzono na podstawie strategicznych dyscyplin, które od lat promują Polskę na arenie międzynarodowej. W skład niej wchodzi kajakarstwo, kolarstwo, lekka atletyka, narciarstwo, pływanie, podnoszenie ciężarów, wioślarstwo, zapasy i żeglarstwo. Drugim szczeblem jest grupa srebrna, która w przeszłości stanowiła potęgę polskiego sportu. Do tej grupy sześciu dyscyplin zalicza się: biathlon, judo, łyżwiarstwo szybkie, strzelectwo sportowe, szermierka i tenis. Trzecia grupa – brązowa – to dyscypliny nie liczące się w rywalizacji o medale igrzysk olimpijskich, a więc jakość m.in. szkolenia jest znikoma.

Ministerstwo przygotowało również podział dyscyplin zespołowych. Do pierwszej grupy, która ma zapewnione wyższe finansowanie ze środków budżetowych oraz zwiększone środki z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej na rozwój sportu młodzieżowego należą: koszykówka, piłka nożna, piłka ręczna i piłka siatkowa. Celowo nie napisano, że jest to najlepsza grupa. Wynika to z faktu, że w przypadku dyscyplin indywidualnych wyniki sportowe miały duże znaczenie w ułożeniu grup. W dyscyplinach zespołowych liczy się natomiast powszechność, zasięg, perspektywy rozwoju, struktury organizacyjne związków sportowych czy kadry zwodnicze i trenerskie.

Zakończenie

Jak ocenić jakość kultury fizycznej w dobie kryzysu? Ocena całkowita nie odzwierciedlałaby analizowanego problemu. Czytelniej jest podzielić omawiany problem na priorytety, które zostały zaprezentowane w „Strategii rozwoju sportu w Polsce do 2015 roku”, czyli: popularyzacja sportu dla wszystkich, wzrost poziomu wyników sportowych, rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Pierwszy priorytet, a więc popularyzacja sportu dla wszystkich jest udanym dziełem i zasługą nie tylko władzy rządowej czy samorządowej, ale także samego społeczeństwa oraz mediów. Organizacja imprez sportowych na najwyższym poziomie, przykłady kultury kibicowania i tworzenia atmosfery sportowej, m.in. podczas meczy piłki siatkowej czy hokeja – tego mogą się uczyć od nas inni. Moda na aktywność fizyczną – choćby na przykładzie rozwoju biegów ulicznych, półmaratonów – powoduje, że obszar, za który najbardziej odpowiedzialne jest społeczeństwo, jest na bardzo wysokim poziomie.

Drugi priorytet, a więc wzrost poziomu wyników sportowych nie przynosi zadowalających wyników. Szkolenie jest procesem wieloletnim, a przez to efekty przychodzą dopiero po kilku latach. Mimo niespełnienia oczekiwań (np. dotyczących pozycji na igrzyskach olimpijskich) należy wierzyć, że reforma sportu spowoduje „podniesienie się” tej dziedziny życia. Istnieje nadzieja, że dzieci i młodzież chętniej będą uczestniczyć w wyczynowych sekcjach sportowych, a to powinno skutkować lepszymi wynikami na mistrzostwach.

Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, a więc trzeci priorytet, znajduje się pośrodku omawianych obszarów – między wynikami sportowymi (najniższe miejsce) a sportem dla wszystkich (bezapelacyjnie pierwsza pozycja i jakość na poziomie europejskim). W tym priorytecie jeszcze pojawia się jeden problem związany z mądrym zarządzaniem obiektami. Ma ono pozwolić na otwarcie się na wszystkich chcących uprawiać sport, a nie tylko uwzględnianie rachunku ekonomicznego.

Mimo że została omówiona kwestia obecnego stanu kultury fizycznej, to jednak trzeba pamiętać, że z jakością wiąże się kontrola dotycząca m.in. jej utrzymywania. Ciężko jest mówić o prowadzeniu kontroli jakości w przekazywanych środkach publicznych na kulturę fizyczną. Nadzór ten raczej jest skupiony na prawidłowym rozliczeniu kosztów niż na osiągniętych rezultatach. Jest to jednak problem, który wymaga dłuższej dyskusji.

Literatura

1. Cierpiął-Wolan M., Łysoń P., 2011. *Kultura Fizyczna w Polsce w latach 2008-2010*. Warszawa-Rzeszów.
http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/kts_kultura_fizyczna_w_polsce_2008-2010.pdf (dostęp 2.02.2013).
2. Kancelaria Premiera. Czas na zmiany w sporcie wyczynowym!
<https://www.premier.gov.pl/blog/joanna-mucha/czas-na-zmiany-w-sporcie-wyczynowym.html> (dostęp 6.07.2013).
3. Karaszewski R., 2005. Zarządzanie jakością: koncepcje, metody i narzędzia stosowane przez liderów światowego biznesu. TNOiK Dom Organizatora Toruń.
4. Karaszewski R., 2009. Nowoczesne koncepcje zarządzania jakością. TNOiK Dom Organizatora Toruń.
5. Kubera H., 2002. *Zachowanie jakości produktu* Wyd. Akademii Ekonomicznej Poznań.
6. Łuczak J., Matuszak-Flejszman A., 2007. *Metody i techniki zarządzania przez jakość, kompendium wiedzy*. Wyd. Quality Progress Poznań.
7. Ministerstwo Sportu i Turystyki, *Strategia Rozwoju Sportu do 2015r.*, Warszawa 2007
https://d1dmfej9n5lghm.cloudfront.net/msport/files/Downloads/20130103151557/815Finalna_strategia_12_01.doc_2.pdf?1357226158 (dostęp 2.02.2013).
8. Szczepańska K., 2011. *Zarządzanie jakością w dążeniu do doskonałości*. Wydawnictwo C.H. Beck Warszawa.
9. Urbaniak M., 2004. *Zarządzanie jakością, teoria i praktyka*. Wyd. Difin Warszawa.
10. Ustawa o sporcie z dn. 25 VI 2010 (Dz.U. z 2010r. Nr 127, poz. 857 z zm., art. 2).

The quality of physical education in crisis

Summary: Physical activity have a significant influence on a health condition. If you want to have a health society, government should also co-finance pro-sport activities for the greatest number of people. Provided that big events attract crowds of fans both on stadiums and in front of the TV, the same fans are not motivate to take care with their physical condition. What are the reasons for this state - smaller co-financing the nationwide campaigns, which are promoting a physical activity or maybe an organizational quality of these events? Among other things, you can find answers for this questions in this office.

Key words: management, quality, physical activity, crisis.